

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

ADEMYILMAZ VE DİĞERLERİ - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no: 41496/98, 41499/98, 41501/98, 41502/98, 41959/98, 41602/98, 43606/98)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

21 Mart 2006

NİHAİ KARAR

3 Temmuz 2006

İşbu karar AİHS'nin 44§2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli bazı düzeltmelere tabi olabilir.

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan 41496/98, 41499/98, 41501/98, 41502/98, 41959/98, 42602/98, 43606/98 başvuru no'lu davaların nedeni, 21 Nisan 1998 tarihinde (Nigar Ademyılmaz, 41496/98; Muazzez Onuk (Özder), 41499/98; Ahmet Mefahir Altındağ, 41501/98) 15 Nisan 1998 tarihinde (Hüseyin Elçi, 41502/98) 2 Mayıs 1998 tarihinde (Nadir Bingöl, 41959/98) 11 Haziran 1998 tarihinde (Haydar Kılıçoğlu, 42602/98) ve 23 Ağustos 1998 tarihinde (Abdulhalim Kaçmaz, 43606/98) Türk vatandaşları Nigar Ademyılmaz, Muazzez Onuk (Özder), Ahmet Mefahir Altındağ, Hüseyin Elçi, Nadir Bingöl, Haydar Kılıçoğlu ve Abdulhalim Kaçmaz'ın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) eski 25. maddesi uyarınca yapmış oldukları başvurudur.

Adli yardımdan faydalanan başvuranlar, Diyarbakır Barosu avukatlarından M. Vefa tarafından temsil edilmektedirler.

OLAYLAR

I. DAVA KOŞULLARI

1. Nigar Ademyılmaz (Başvuru no: 41496/98)

Başvuran, 1992 yılında Diyarbakır'da öğretmenlik yaptığı sırada *Eğitim Sen*'e üye olmuştur.

1996 yılında, başvuran yönetim kurulu üyesi seçilmiş ve yönetim kurulu sekreteri olmuştur.

Başvuran, 20 Ocak 1998 tarihinde Diyarbakır Valisi'nin kararıyla 285 ve 430 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve Öğretmenlerin Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği'nin 29. maddesi uyarınca Konya'ya tayin edilmiştir.

2. Muazzez Onuk (Özder) (Başvuru no: 41499/98)

Başvuran, olayların meydana geldiği sırada Diyarbakır'da öğretmenlik yapmaktadır. Başvuran, aynı zamanda sendikal faaliyetlerde bulunduğu *Eğitim Sen* üyesidir.

20 Ocak 1998 tarihli bir kararla, Diyarbakır Milli Eğitim Müdürlüğü başvurana Karaman'a tayin edildiğini bildirmiştir.

3. Ahmet Mefahir Altındağ (Başvuru no: 41501/98)

Başvuran, olayların meydana geldiği sırada Diyarbakır'da öğretmenlik yapmaktadır. Başvuran, aynı zamanda sendikal faaliyetlerde bulunduğu *Eğitim Sen* üyesidir.

13 Şubat 1998 tarihli bir kararla, Diyarbakır Milli Eğitim Müdürlüğü başvurana Kütahya'ya tayin edildiğini bildirmiştir.

4. Hüseyin Elçi (Başvuru no: 41502/98)

Başvuran, olayların meydana geldiği sırada Diyarbakır'da öğretmenlik yapmaktadır. Başvuran, aynı zamanda sendikal faaliyetlerde bulunduğu *Eğitim Sen* üyesidir.

2 Eylül 1996 tarihli bir kararla, Diyarbakır Milli Eğitim Müdürlüğü başvurana Karabük'e tayin olduğunu bildirmiştir.

Başvuran, sözkonusu kararın iptal edilmesi için Diyarbakır İdare Mahkemesi'ne başvurmuştur.

8 Aralık 1997 tarihinde tebliğ edilen 25 Eylül 1997 tarihli kararla, İdare Mahkemesi, 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesi uyarınca, Olağanüstü Hal Bölge Valisi'nin teklifi ile alınan kararlar aleyhine adli bir işlem yapılamayacağı gerekçesiyle esasını incelemeyen sözkonusu başvuruyu reddetmiştir.

5. Nadir Bingöl (Başvuru no: 41959/98)

Başvuran, olayların meydana geldiği sırada Karayolları Genel Müdürlüğü'nde mühendis olarak çalışmaktadır. Başvuran, aynı zamanda, Diyarbakır'da bulunan *Enerji Yapı Yol-Sen* başkanıdır.

31 Mart 1998 tarihli bir kararla, Karayolları 9. Bölge Dairesi başvurana Kastamonu'ya tayin edildiğini bildirmiştir.

Başvuran, Diyarbakır İdare Mahkemesi'ne tayin kararının iptal edilmesi istemiyle başvuruda bulunmuştur. 16 Nisan 1999 tarihinde, 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesi uyarınca, Olağanüstü Hal Bölge Valisi'nin teklifi ile alınan kararlar aleyhine adli bir işlem yapılamayacağı gerekçesiyle sözkonusu başvuru reddedilmiştir.

6. Haydar Kılıçoğlu (Başvuru no: 42602/98)

Başvuran, olayların meydana geldiği sırada Diyarbakır'da öğretmenlik yapmaktadır. Başvuran, aynı zamanda, Diyarbakır *Eğitim Sen* başkanıdır.

12 Mayıs 1998 tarihli bir kararla, Diyarbakır Milli Eğitim Müdürlüğü başvurana Kırklareli'ne tayin edildiğini bildirmiştir.

7. Abdulhalim Kaçmaz (Başvuru no: 43606/98)

1991 yılında başvuran, Diyarbakır'da öğretmenlik yaptığı sırada *Eğitim Sen*'e üye olmuştur. 18 Mart 1995 tarihinde başvuran Diyarbakır Bismil'de Sendika Temsilciliği'ni kurmuştur.

11 Haziran 1996 tarihli bir kararla Diyarbakır Milli Eğitim Müdürlüğü başvurana isteği üzerine Çanakkale'ye tayin edildiği bildirilmiştir.

Başvuran Diyarbakır İdare Mahkemesi'ne sözkonusu tayin kararının iptal edilmesi istemiyle başvuruda bulunmuştur.

25 Şubat 1998 tarihinde, İdare Mahkemesi, 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesi uyarınca, Olağanüstü Hal Bölge Valisi'nin teklifi ile alınan

kararlar aleyhine adli bir işlem yapılamayacağı gerekçesiyle esasını incelemeden sözkonusu başvuruyu reddetmiştir.

HUKUK AÇISINDAN

I. KABUL EDİLEBİLİRLİĞE İLİŞKİN

A. AİHS'nin 11. maddesinin ihlal edildiği iddiası hakkında

Başvuranlar, AİHS'nin 11. maddesine atıfta bulunarak, tayin kararlarının dernek kurma ve toplanma özgürlüklerini ihlal ettiğini iddia etmektedirler.

1. İç hukuk yollarının tüketilmediği iddiası

Kılıçoğlu, Onuk (Özder), Ademyılmaz ve Altındağ isimli başvuranlarla ilgili olarak Hükümet iç hukuk yollarının tüketilmediği itirazını yöneltmektedir. Hükümet, ilgili kişilerin şikayetlerini dile getirmek üzere ulusal makamlara herhangi bir başvuruda bulunmadıklarını belirtmektedir.

Başvuranlar, OHAL Bölge Valiliği'nin işlemleri ile ilgili olarak adli denetimin bulunmadığını iddia etmektedirler.

AİHM bu itirazın, AİHS'nin 11. maddesi ile birlikte 13. maddesine ilişkin şikayetle ilgili olduğuna karar vermiştir. Bu nedenle, şikayetin esastan incelenmesine karar vermiştir.

2. Kabul edilebilirliğe ilişkin diğer kriterler

AİHM, içtihatlarından doğan kriterler ışığında ve elindeki mevcut unsurların tümünü gözönüne alarak, AİHS'nin 11. maddesine ilişkin şikayetin esastan incelenmesi gerektiği kanaatine varmıştır. AİHM başvuruda hiçbir kabul edilemezlik gerekçesi ile karşılaşılmadığını tespit etmiştir.

B. AİHS'nin 6. ve 13. maddelerinin ihlal edildiği iddiası hakkında

Başvuranlar, aleyhlerinde alınan tayin kararlarına itiraz edebilecekleri etkili bir başvuru yolu bulunmadığını ileri sürmektedirler. Başvuranlar birlikte ya da ayrı olarak AİHS'nin 6. ve 13. maddelerine atıfta bulunmaktadır.

AİHM, bu şikayeti AİHS'nin 13. maddesi kapsamında incelemeye karar vermiştir.

AİHM tarafların argümanları ışığında, bu şikayetin olaylar ve hukuk açısından, başvuru incelemesinin halihazırdaki aşamasında çözüme kavuşturulamayan fakat esastan incelemeyi zorunlu kılan ciddi problemler ortaya çıkardığı kanaatindedir. Sonuç olarak, bu şikayet, AİHS'nin 35 § 3 maddesindeki anlamıyla açıkça dayanaktan yoksun olarak ilan edilemez.

II. ESAS HAKKINDA

A. AİHS'nin 11. maddesi

Hükümet, AİHS'nin 11. maddesinin kamu yararı için memurların tayin edilmesini yasaklamadığını belirtmektedir. Hükümet, ayrıca, başvuranların tayin edilmiş olmalarının, ne sendika üyesi olmalarına ne de sendikal faaliyetlerde bulunmalarına herhangi bir engel teşkil etmediğini belirtmektedir.

Başvuranlar hizmet gereği memurların tayin edilebileceklerine katılmaktadırlar. Buna karşın, tayin oldukları bölgede değil de, OHAL bölgesinde öğretmen açığı olduğunu belirtmektedirler. Başvuranlar, tayin kararlarının sendika üyesi ya da yöneticisi oldukları sırada alındığını ve bunun sendikal faaliyetlerde bulunma haklarını en aza indirdiğini ifade etmektedirler.

AİHM, başvuranlar tarafından dile getirilen şikayetle ilgili olarak daha önce *Ertaş Aydın ve Diğerleri-Türkiye* ve adigeçen *Bulga ve Diğerleri* davalarında, AİHS'nin 11. maddesinde yer alan sendikal faaliyetlerde bulunma hakkının ihlal edilmediği yönünde karar verdiğini hatırlatmaktadır.

AİHM, mevcut davayı incelemiş ve davayı farklı sonuçlandıracak hiçbir tespit ve delil bulunmadığı kanaatine varmıştır. Bununla ilgili olarak, sözkonusu tayin kararları başvuranların bir sendikaya üye olmalarına, sendikal faaliyetlerde bulunma haklarına bir engel ya da sınırlama getirmemektedir. Bu nedenle, dava konusu önlemler alınmasına rağmen, sözkonusu sendikalara üyeliklerinin devam ettiği ve tayin oldukları bölgelerde sendikal faaliyetlerde bulunmaları engellenmediği dikkate alındığında başvuranlar bu haklarını kaybetmemiştir (*Ertaş Aydın ve diğerleri*, adigeçen ve *Schmidt ve Dahlström-İsveç*, 6 Şubat 1976 tarihli karar, A serisi no:21).

AİHM mevcut davanın koşullarının tümü ışığında, başvuranların aleyhlerine alınan tayin kararları nedeniyle sendikal faaliyetlerde bulunma haklarının esastan ihlal edildiğini açıklayamadıklarını gözlemlemektedir.

Sonuç olarak, AİHS'nin 11. maddesi ihlal edilmemiştir.

B. AİHS'nin 13. maddesi

AİHM, başvuranların AİHS'nin 11. maddesine ilişkin olarak yaptıkları şikayetin, AİHS tarafından güvenceye alınan haklar kapsamına girmediğini ve bu nedenle AİHS'nin 13. maddesine ilişkin iddiaların “savunulabilir şikayet” olarak değerlendirilmeyeceğine kanaat getirmektedir.

AİHM dosyada yer alan unsurların, başvuranların sendikal faaliyetlerde bulunma haklarına yönelik herhangi bir ihlal olduğu yönünde karar verilmesine imkan vermediği görüşündedir. Bununla birlikte, bu durum AİHS'nin 11. maddesinin savunulabilir niteliğini değiştirmemektedir (*Boyle ve Rice-Birleşik Krallık*, 27 Nisan 1988 tarihli karar, A serisi, no: 131, s. 23, §52). AİHM'nin başvurunun esasına ilişkin kararı, ulusal mahkemeler önünde etkili başvuru zorunluluğunu ortadan kaldırmamaktadır.

AİHM, AİHS'nin 13. maddesinin AİHS'de yer alan hak ve özgürlüklerden yararlanma imkanı sağlayabilecek başvuru yolunu güvenceye aldığını hatırlatmaktadır. Bu nedenle bu madde, AİHS'ye ilişkin savunulabilir bir şikayetin içeriğinin incelenmesi ve uygun olan

düzeltilmeyi sağlayabilecek iç hukuk yolunu gerekli kılmaktadır (Bkz. diğerleri arasında, *Kulda-Polonya* [GC], no: 30210/96, § 157, CEDH 2000-XI).

AİHM, OHAL Bölge Valisi'ne tayin konusunda geniş ayrıcalıklar tanıyan 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 4 (g) maddesine dayanarak, Valinin kamu sektörü personelinin başka bir bölgeye tayinini isteyebileceğini hatırlatmaktadır. *Bulga ve diğerleri* ve *Ertay Aydın ve diğerleri* kararlarında, OHAL valisinin tayin konusunda geniş ayrıcalıkları bulunması nedeniyle adli denetim yoksunluğunun, muhtemel suiistimalleri engellemek için yeterli teminatları sunmadığı yönünde görüş bildirmişti (Bkz. aynı zamanda *Çetin ve diğerleri*, adigeçen).

Yukarıda yer alan nedenlerden dolayı, başvuruların iç hukuk yollarını tüketmek zorunluluğundan bağışık tutuldukları düşünülebilir. Bu nedenle AİHM Hükümetin itirazını kabul etmemektedir.

Bununla birlikte, AİHM aynı gerekçelerle OHAL Bölge Valisi tarafından başvuruların aleyhlerine alınan tayin kararlarına karşı ulusal mahkemeler önünde itiraz olanağı sağlayan bir iç hukuk yolunun bulunmayışından dolayı 13. maddenin ihlal edildiği kararına varmıştır.

III. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Nigar Ademyılmaz, Muazzez Onuk (Özder), Hüseyin Elçi, Nadir Bingöl, Haydar Kılıçoğlu, Abdulhalim Kaçmaz isimli başvuruların her biri 8.000 Euro (sekiz bin) manevi tazminat ve 2.500 Euro (iki bin) maddi tazminat talep etmektedir.

Ahmet Mefahir Altındağ 15.000 Euro (on beş) manevi tazminat, 31.085 Euro (otuz bir bin seksen beş) maddi tazminat talep etmektedir.

Hükümet bu taleplere itiraz etmektedir.

AİHM, OHAL Bölge Valisi tarafından aleyhlerine alınan tayin kararlarına itiraz edilmesini sağlayacak ulusal mahkeme önünde bir iç hukuk yolunun bulunmayışından dolayı başvuruların manevi zarara uğradıklarını düşünmektedir. Bu nedenle hakkaniyete uygun olarak başvuranlardan her birine 500 Euro (beş yüz) ödenmesini uygun görmektedir.

B. Masraf ve Harcamalar

Başvuranlar aynı zamanda AİHM ve ulusal mahkemeler nezdinde yapmış oldukları masraf ve harcamalar için 23. 942 Euro talep etmektedirler. Bununla ilgili olarak Diyarbakır Barosu tarafından yayınlanan asgari ücret tarifelerini sunmaktadırlar.

Hükümet bu iddialara karşı çıkmaktadır.

AİHM, sözkonusu ücret ve masraflar için başvuranlardan her birinin Avrupa Konseyi tarafından verilen 685 Euro tutarında adli yardımdan faydalandıklarını gözlemlemektedir. AİHM, masraf ve harcamalar adı altında herhangi bir miktarın ödenmesine gerek olmadığına kanaat getirmiştir.

C. Gecikme Faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKCELERE DAYALI OLARAK AİHM OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvuruların *birleştirilmesine*;
2. Başvuruların *kabul edilebilir olduğuna*;
3. AİHS'nin 11. maddesinin *ihlal edilmediğine*;
4. AİHS'nin 13. maddesinin *ihlal edildiğine*;

5. a) AİHS'nin 44 § 2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, döviz kuru üzerinden YTL.'ye çevrilmek üzere ve miktara yansıtılabilecek her türlü vergiden muaf tutularak, Savunmacı Hükümet tarafından başvuranların her birine manevi tazminat için 500 Euro (beş yüz) *ödenmesine*;

b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda faiz *uygulanmasına*;

6. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin *reddine*;

karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğü'nün 77§§ 2 ve 3 maddesine uygun olarak 21 Mart 2006 tarihinde yazıyla bildirilmiştir.

Mevcut karar ekinde AİHS'nin 45 § 2 ve iç tüzüğü'nün 74 § 2 maddelerine uygun olarak Sn. Mularoni'nin mutabık kararı yer almaktadır.